

ORIGINAL RESEARCH PAPER

The effectiveness of critical thinking training on the self-esteem of sixth grade female students

Batul. Sabzeh^{*1}, Narges. Mohamadpour Gharaei²

¹ Associate Professor, Department of Educational Sciences, Farhangian University, P.O. Box 14665-889, Tehran, Iran.

² Elementary Teacher, Master of Elementary Education, Farhangian University, Tehran, Iran

ABSTRACT

Keywords:

Essay writing
essay writing methods
writing skills
elementary students

¹ Corresponding author
✉ b.sabzeh@cfu.ac.ir

Background and Objectives: The abstract is one of the most important parts of a paper. The abstract must be presented on a separate page and contain at least 500 words. The abstract must not contain any reference or abbreviation. It must be well-organized and has the following parts: Background and Objective, Materials and Methods, Findings, and Conclusion. Background and Objective should briefly include the background about the researched topic. It is a simple way of stating the problem investigated. Objective should address the significance and goals of the study. Goals must be clearly expressed and let the readers understand why the study has been carried out. **Methods:** Materials and Method include Participants, Instrument(s), Material(s), Procedure, and Data analysis. It concerns general information about the sample and population, research instruments used to gather data, the materials, timing and type of the intervention, and data analysis techniques. **Findings:** In this section the results of data analysis are explained. Related statistical tests and confidence intervals must be introduced and reported comprehensively and in detail. **Conclusion:** It is not the repetition of the findings. It should convey the final conclusion of the study which accompanies authors' suggestions and the discussion regarding the application of the results in their special field. Limitations and obstacles faced during the study should be mentioned in the conclusion section as well.

ISSN (Online): 2980-7948

DOI: [10.48310/JCDR.2025.18610.1125](https://doi.org/10.48310/JCDR.2025.18610.1125)

Received: 2025-03-02 Reviewed: 2025-04-06 Accepted: 2024-04-06 PP: 161-171

Citation (APA): Sabzeh, B. and Mohamadpour, N. (2025). Identifying common methods of teaching essay writing and analyzing the status of essay writing ability of elementary school students. *Journal of research in curriculum studies*, 4(2), 161-171.

 [https://doi.org/ 10.48310/jcdr.2025.18610.1125](https://doi.org/10.48310/jcdr.2025.18610.1125)

شناسایی روش‌های رایج آموزش انشانوویسی و تحلیل وضعیت توانایی انشانوویسی دانش‌آموزان ابتدایی

مقاله پژوهشی

بتول سبزه^{۱*}، نرگس محمدپور قرائی^۲

۱. دانشیار، گروه آموزش علوم تربیتی، دانشگاه فرهنگیان، تهران، ایران

۲. آموزگار، کارشناس ارشد آموزش ابتدایی، دانشگاه فرهنگیان، تهران، ایران

چکیده

پیشینه و اهداف: نوشتن یکی از مهارت‌های اصلی است که دانش‌آموزان را در یادگیری بهتر دروس و برقراری ارتباط با دیگران یاری می‌کند. این مهارت با عث می‌گردد تا دانش‌آموزان افکار، اندیشه‌ها و احساسات خود را به نحو موثری بیان نمایند. لذا در دوره ابتدایی بحث انشانوویسی، بندنوویسی و تقویت مهارت‌های نوشتن مورد توجه است. بنابراین پژوهش حاضر با هدف شناسایی روش‌های رایج آموزش انشانوویسی و تحلیل وضعیت توانایی انشانوویسی دانش‌آموزان ابتدایی انجام شد. **روش‌ها:** پژوهش حاضر کاربردی از نوع ترکیبی (کیفی و کمی) بود. جامعه آماری در بخش کیفی منابع و مقالات معتبر و مصاحبه با معلمان ابتدایی و در بخش کمی دانش‌آموزان دوره دوم ابتدایی شهر تهران بودند. نمونه مورد مطالعه نیز با استفاده از روش تصادفی ۳۰ نفر از دانش‌آموزان دختر پایه ششم منطقه یک تهران انتخاب شدند. ابزار پژوهش در بخش کیفی یادداشت برداری و مصاحبه بود و در بخش کمی چک لیست ارزیابی انشانوویسی بود. **یافته‌ها:** یافته‌های پژوهش نشان داد که روش‌های آموزش انشانوویسی در دوره ابتدایی شامل روش تقلیدی، بازسازی، تولیدی، زبان‌ساز، سنتی، الگویی، فرایندی، ترکیبی، ارتباطی و تلفیقی و خلاقانه معمول است. همچنین یافته‌های بخش کمی نشان داد که وضعیت مهارت‌های انشانوویسی دانش‌آموزان ابتدایی کمتر از حد میانگین (۱۴/۶۴) است. **نتیجه‌گیری:** نتایج این پژوهش می‌تواند برای معلمان دوره ابتدایی راهگشا باشد. نتیجه‌گیری این پژوهش بیانگر این است که برای بهبود وضعیت مهارت‌های انشانوویسی، نیاز است که نظام آموزشی و تدریس در این زمینه متحول شود و رویکردهای فعال و دانش‌آموز محور در کلاس‌های درس تجلیل و اجرا شوند.

از دستگاه خود برای اسکن و خواندن مقاله به صورت آنلاین استفاده کنید

DOI:

10.48310/jcdr.2025.18610.1125

واژه‌های کلیدی:

انشانوویسی
روش‌های انشانوویسی
مهارت نوشتن
دانش‌آموزان ابتدایی

۱. نویسنده مسئول:

بتول سبزه

b.sabzeh@cfu.ac.ir

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳-۱۲-۱۲ تاریخ بازنگری: ۱۴۰۴-۰۱-۱۷ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴-۰۱-۱۷ شماره صفحات: ۱۶۱-۱۷۱

COPYRIGHTS

©2025 Sabzeh, B. and Mohamadpour, N. This is an open access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution (CC BY 4.0), which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, as long as the original authors and source are cited. No permission is required from the authors or the publishers.

مقدمه

یکی از مهمترین دروسی مطرح در دوره ابتدایی، درس فارسی و نگارش است. چرا که دوره ابتدایی، زمان پایه‌ریزی مهارت‌های زبانی است. در این دوره، کودکان با ساختار زبان فارسی، گرامر و واژگان آشنا می‌شوند که برای پیشرفت در سایر دروس و مهارت‌ها ضروری است (Graham & Harris, 2018). در واقع مهارت‌های خواندن و نوشتن، از ابزارهای اساسی برای یادگیری و ارتباطات هستند. نگارش و مطالعه متون مختلف، کودکان را به تفکر و تحلیل بیشتر ترغیب می‌کند و درس فارسی فرصتی است برای کودکان تا با ادبیات و فرهنگ غنی فارسی آشنا شوند که نه تنها برای توسعه مهارت‌های زبانی، بلکه برای رشد کلی کودکان از نظر فکری، فرهنگی و اجتماعی بسیار حیاتی است (Bakhshi, 2019). یکی از مهمترین مهارت‌هایی که در درس فارسی مورد توجه و تاکید است، مهارت بندنویسی و انشاء است. در واقع مهارت نوشتن آخرین مهارت زبانی است که فرد به آن دست می‌یابد. رسیدن به این مهارت به میزان زیادی وابسته به آموزش و کسب مهارت‌های لازم است. متخصصان دو مهارت شنیدن و خواندن را دریافتی و دو مهارت گفتن و نوشتن را تولیدی می‌دانند (Faramarzi, Karamalian & Nasrollahi, 2011). لذا نوشتن مهارتی به مراتب سخت‌تر است و نیاز به آموزش و تمرین بیشتری دارد.

نوشتن مهارتی است که فرد با استفاده از علائم و نمادهای قراردادی به خلق کلمات و جملاتی پرداخته تا احساسات و نگرش خود را بیان کند و با اطرافیان ارتباط برقرار سازد، انشاء در لغت به معنی ایجاد، پرورش، ابداع، خلق کردن، آغاز کردن و... است (Abu, Ghorbani & Semnaninejad, 2021). نوشتن یک طرف خلق افکار و اندیشه‌ها است و از طرف دیگر نظم بخشی به اندیشه‌ها در قالب زبان نگارش است، از این رو مهارت‌هایی که با نوشتن سر و کار دارند، دانش آموزان را یادگیری بهتر دروس و برقراری ارتباط با دیگران یاری می‌کند، تا بتوانند؛ افکار، اندیشه‌ها و احساسات خود را به خوبی بیان نمایند، در این راستا است که از سنین کودکی و به ویژه در دوره ابتدایی به مبحث انشانویسی اهمیت زیادی داده می‌شود. با این حال بسیاری از دانش آموزان ابتدایی در زمینه انشانویسی و مهارت‌های مربوط به نوشتن دچار چالش هستند (Thompson, 2002).

انشاء نوشتن امری چندوجهی است و به مرور زمان در محیط‌های آموزشی تبدیل به روش‌های تجربه شده در همه حوزه‌های نوشتاری اعم از داستانی و غیر داستانی شده است و این جمله را که نویسندگان بزرگ برای نوشتن زاده شده‌اند را زیر سؤال برده است، در واقع در نویسندگی این موضوع مطرح است که آدم‌ها نویسنده به دنیا نمی‌آیند بلکه بعدها نویسنده می‌شوند و این به این معنا است که نویسندگی موضوعی تا حدودی زیادی آموختنی است (Yuksel-Arslan, 2016). توجه به این نکته مهم ما را به این سمت هدایت می‌کند که می‌توان با استفاده از ابزارهای مختلف زمینه توسعه و پرورش این مفهوم را فراهم کرد.

مطالعات و تجارب معلمان ابتدایی نشان می‌دهد آنها از روش‌های مختلفی برای آموزش انشانویسی استفاده می‌کنند. برخی از آنها از راهبردهای تدریس مستقیم بهره می‌برند تا بتوانند به صورت واضح تمام استراتژی‌ها و قوانین نوشتن را به دانش آموزان آموزش دهند. در این راهبرد اکثر معلمان با ارائه مثال‌هایی به توضیح مراحل نوشتن می‌پردازند و سپس فرصت تمرین و تکرار به دانش آموزان داده می‌شود (Graham & Harris, 2018). عده ای دیگر از راهبردهای تدریس غیر مستقیم بهره می‌گیرند و تلاش می‌کنند تا مهارت‌های نوشتاری دانش آموزان را با اتکاء به تجارب خود آنها و در قالب تعامل با همکلاس‌های خود افزایش دهند. در این روشها دانش آموزان تشویق می‌شوند تا به صورت گروهی و یا به شیوه‌های خلاقانه مهارت‌های نوشتن خود را افزایش دهند (Graham, 2022). در برخی موارد نیز استفاده از روش‌های تلفیقی برای آموزش و تمرین نوشتن و انشانویسی استفاده می‌گردد. مانند استفاده از ادبیات داستانی و قصه گویی (Mohammadpour Gharaei, 2024)؛ ابزارهای بصری مانند نقشه‌های ذهنی، روش‌های خلاقانه و تخیلی مانند بازی‌های تخیلی (Hosseini, 2018) و غیره اشاره کرد. اما متأسفانه پیشرفت قابل ملاحظه‌ای در این زمینه در دانش

آموزان مشاهده نمی شود. و حتی بسیاری از دانش آموزان اظهار ناتوانی و بی علاقه‌گی به نوشتن و انشا نویسی می کنند. در ایران نیز با وجود مقدار قابل توجهی زمان اختصاص یافته به درس زبان فارسی و انشانویسی، اما متأسفانه ۵۰ درصد دانش‌آموزان دارای مشکلات نوشتاری هستند و ۲۰ درصد هم دارای مشکلات جدی در این زمینه هستند (Rahmati, Pasand, Afraz & Razmjoo, 2018).

پیشینه پژوهش

پیشینه پژوهش‌ها مؤید این مطلب بوده‌اند: مطالعه Nazari et al (2023) نشان داده شد که میانگین نمره نوشتاری و نگارش دانش‌آموزان دبستانی، پایین‌تر از تسلط نسبی و در حد تسلط محدود و نسبتاً ضعیف قرار دارد و مهارت نوشتاری دانش‌آموزان همچون مهارت خوانداری آنان ضعیف است. پژوهش (Ahmadi, Begum Rezazadeh Shiraz & Imamgholizadeh Ganji, 2015). تاثیر یادگیری مشارکتی در مقابل روش‌های سنتی را بر پیشرفت انشانویسی دانش آموزان نشان داد. پژوهش (Kian (2019 تاثیر تکنیک‌های نگارش (خلاصه نویسی، ساده نویسی، قواعد، مقدمه نویسی، جمع‌بندی نویسی، نتیجه‌گیری) را در پیشرفت مهارت انشانویسی دانش آموزان ششم ابتدایی نشان داده است. et al (2023) Namdari در پژوهشی به بررسی عوامل تقویت مهارت‌های نوشتاری از نظر آموزگاران دوره اول ابتدایی پرداختند و نشان دادند که مهارت دانش آموزان در نوشتن بسیار نامطلوب بوده و باید از روش‌های بدیع و خلاقانه استفاده شود. Patchan & Puranik (2016) در پژوهش‌های خود نشان دادند که پرورش توانایی‌ها نوشتاری عاملی مهم در مهارت زبانی، درک و فهم، برقراری ارتباط و ... است که متأسفانه دانش آموزان در توانا و کارآمد نیستند.

بنابراین با توجه به بررسی پیشینه آگاهی و استفاده از روش‌های متنوع و متناسب با علایق دانش آموزان در بهبود مهارت‌های نوشتاری و انشا نویسی آنان از اهمیت زیادی برخوردار است و همچنین با توجه به گزارش پژوهش‌ها در خصوص وضعیت مهارت‌های نوشتاری دانش‌آموزان ابتدایی که در حد مناسبی قرار ندارد، انجام این پژوهش ضروری به نظر می رسد. لذا در این پژوهش ابتدا به بررسی راهبردها و روش‌های آموزش انشا نویسی دانش آموزان پرداخته می شود و سپس به بررسی وضعیت انشانویسی دانش آموزان پرداخته می شود تا بتواند گامی در راستای بهبود وضعیت انشانویسی و اتخاذ راهبرد مناسب توسط معلمان کمک نماید. در این راستا پژوهش حاضر با هدف شناسایی روش‌های رایج آموزش انشانویسی و تحلیل وضعیت توانایی انشانویسی دانش‌آموزان ابتدایی در پی پاسخ به سوالات زیر است:

- ۱) روش‌های آموزش انشانویسی رایج در دوره ابتدایی کدامند؟
- ۲) وضعیت مهارت‌های انشانویسی دانش‌آموزان دوره ابتدایی (پایه ششم) چگونه است؟

روش

پژوهش حاضر از لحاظ هدف کاربردی از نوع ترکیبی (کیفی و کمی) است. مطابق با هدف پژوهش برای پاسخ به سوال اول که به شناسایی روش‌های رایج آموزش انشانویسی می پردازد، از روش کیفی استفاده می شود. در این بخش علاوه بر مصاحبه معلمان با تجربه دوره ابتدایی (مجموعاً ۷ نفر)، از مقالات و منابع مرتبط نیز یادداشت برداری گردید. در بخش کمی نیز جامعه آماری شامل کلیه دانش‌آموزان مقطع ششم ابتدایی شهر تهران در سال تحصیلی ۱۴۰۳-۱۴۰۴ بود که از این میان ۳۰ نفر از دانش‌آموز دختر پایه ششم آموزشگاه شهید رحمانی به شیوه تصادفی به عنوان نمونه انتخاب شدند و با استفاده از چک لیست ارزیابی مهارت انشانویسی محقق ساخته، وضعیت انشانویسی آنان مورد بررسی قرار گرفت. برای گردآوری داده‌ها از دانش آموزان خواسته شد تا درباره دو موضوع «طبیعت یا دریا» یک بند انشاء بنویسند. سپس نوشته‌های دانش‌آموزان براساس چک لیست توسط چهار معلم مورد ارزیابی قرار گرفته و میانگین نظرات ایشان برای نمره نهایی مدنظر قرار گرفت. در ارتباط با روایی ابزار پژوهش از نظرات اساتید و چهار نفر از معلمان باسابقه استفاده شد و سؤالات چک لیست جرب و تعدیل شد و پایایی چک لیست برای همه گویه‌ها با روش آلفای کرونباخ ۰/۸۵ بدست آمد که حاکی از پایایی و روایی مناسب ابزار بود.

یافته‌ها

در این قسمت به سوالات اصلی پژوهش پاسخ داده می‌شود.

۱-۲. سؤال اول: روش‌های آموزش رایج انشانویسی در دوره ابتدایی کدامند؟

امروزه در بسیاری از جوامع پیشرفته، نگاه به انشاء به عنوان نوشتاری منظم تقلیدی و برای هدف آموزش زبان که به طور کلی یک جنبه است، به دیدگاهی کل‌نگرانه تبدیل شده است. نگرش اخیر به انشاء بیشتر برای تحقق اهدافی مثل پرورش خلاقیت ذهنی و فکری نقد و نقادی، آزاداندیشی داستان‌نویسی، کتاب خوانی و..... آموزش داده می‌شود؛ یعنی انشاء مانند دیگر هنرها و حتی صنایع دارای ارزشی وسیع و گسترده‌تر شده است. روش‌های مختلفی در این زمینه وجود دارد که در ادامه به مهمترین آنان از منظر معلمان و منابع مورد مطالعه اشاره خواهد شد.

۱- روش تقلیدی

در این روش فراگیران از یک متن الگویی از پیش آماده شده تقلید و رونویسی می‌کنند بدون اینکه تغییری در متن نمونه به وجود آورند و یا اینکه نظر خود را در مورد آن بنویسند. تنها مجاز هستند اجزای متن را بدون آن که ساختار جملات را تغییر دهند. جابجا کنند. از مشخصات این روش رعایت دقیق و بی قید و شرط قواعد فن انشانویسی است. نگارش انشاء معمولاً در سه مرحله صورت می‌گیرد:

الف) جمع‌آوری اجزای متن: در این مرحله فراگیران موظف هستند برای حفظ سبک نگارشی نوشته اصلی از مجموعه جملات و اصطلاحات شناخته شده و معتبر آن استفاده کنند.

ب) مرتب کردن مطالب: در این مرحله مطالب جمع‌آوری شده طبق الگوی ثابت مقدمه بخش اصلی و بخش پایانی مرتب می‌شود.

ج) تطبیق سبک آخرین مرحله کار ایجاد سبک مناسب برای مطلب نوشته شده است. در این روش انشاء الگوهای تثبیت شده پیشین شکل دهنده قالب‌بندی کننده و قاعده دهنده نوشتن می‌شود جایی برای نقد و خلاقیت فردی و گروهی نیست دانش‌آموزان مجبور به استفاده از جمله‌های تکراری و مصطلح معمول هستند (Mobser, Badrkouhi, 2017). 2005.

۲- روش بازسازی

این روش از مبنا قرار دادن الگوهای نوشتاری گذشتگان صرف نظر کرده و بدین ترتیب زیربنای کار وسیع‌تری را برای دانش‌آموزان فراهم می‌نماید. در این روش متن انشاء در کلاس با کمک دانش‌آموزان به طور موقت آماده می‌شود، سپس بر اساس پایه تحصیلی توسط آنها تمرین و تکرار می‌گردد، آنگاه روی کاغذ نوشته می‌شود. این روش از نظر تقویت قوه خوداتکایی فراگیران در امر انشاء و نویسندگی قوی‌تر از روش تقلیدی است (Mobser, 2005; Badrkouhi, 2017).

با وجود همه تفاوت‌ها بین روش تقلیدی و بازسازی شباهت‌هایی نیز بین این دو روش وجود دارد که مهمترین آنها تلاش برای حفظ یک ساختار ثابت برای نوشته‌ها می‌باشد. موضوعات انشاء نیز مانند روش تقلیدی بیشتر کلمات قصار تشریح برخی مفاهیم و یا تقابل دیالکتیکی تز و آنتی‌تز است.

۳- روش تولیدی

انشاهای نوشته شده با این روش را انشای آزاد هم می‌گویند. از مشخصات بارز این انشاء تقویت خلاقیت فردی و اهمیت دادن به آن در ساخت و تنظیم مطالب است. استفاده از روش تولیدی در انشانویسی فقط در مواردی قابل اجراست که موضوع انشاء رابطه مستقیم و محسوسی با دنیای تجربیات و دریافت‌های دانش‌آموزان داشته باشد. از مشخصه‌های اصلی

آن آزادانه نوشتن، آفرینش‌های شخصی اهمیت ساختن و تنظیم مطالب توسط دانش‌آموزان و تأکید بر توانایی‌های فردی آنان است (Mobser, 2005; Badrkouhi, 2017).

۴- روش زبان‌ساز

در چارچوب روش تولیدی موج دیگری در دهه دوم قرن بیستم به وجود آمد که این بار مبتکران آن همگی معلمان دبیرستانی و از جمله زیدمان، ران، شنایدر بودند. این نوع انشاء را انشای زبان‌ساز نیز نامیده‌اند. انتقاد اصلی نظریه‌پردازان انشای زبان‌ساز از انشای تولیدی یا آزاد این است که این روش بیش از حد بر توانایی‌های فردی دانش‌آموزان در خلق نوشته‌های خود تأکید می‌کند در حالی که انشای زبان‌ساز توجه خاصی به انشاء به عنوان یک فرآورده زبانی دارد و آن را محصول فعالیت فکری دانش‌آموزان می‌داند (Rezaei & Taherinejad, 2023) و مصاحبه‌کننده شماره (۱). امروزه برخی از نظریه‌پردازان آموزش زبان آلمانی همچون هرمان هلمرس بر این عقیده‌اند که دو روش اخیر تفاوت اصولی چندانی با هم ندارند. ارنست لاس در کتاب معروف خود انشای آلمانی در سال‌های آخر دبیرستان به صراحت به تقسیم‌بندی‌های متداول درس انشاء در مدارس آلمان اشاره کرده است. این روش‌ها هنوز با دقت و شدت هر چه بیشتر در مدارس ابتدایی و دبیرستان‌های آلمان به کار برده می‌شوند (Mobser, 2005).

۵- روش سنتی

در این روش معلم یک یا چند موضوع را انتخاب کرده و به دانش‌آموزان می‌گوید در مورد یکی از آنها مطالبی بنویسند پس از آن چند دانش‌آموز انشای خود را خوانده و معلم به آنها نمره می‌دهد، این روش بر محصول نگارش تأکید دارد و موجب بروز خلاقیت در دانش‌آموزان نمی‌شود. روش سنتی آموزش بندنویسی و انشاء در مدارس عمدتاً به شکل زیر انجام می‌شود:

- ۱- ارائه موضوع مشخص که معلم معمولاً یک موضوع ثابت و مشخص را برای نوشتن انشاء تعیین می‌کند. دانش‌آموزان باید روی همان موضوع کار کنند و خلاقیت کمتری در انتخاب موضوع دارند.
- ۲- ساختار بندی کلاسیک: در این روش، به دانش‌آموزان یاد داده می‌شود که هر انشاء باید شامل سه بخش اصلی باشد: مقدمه، بدنه و نتیجه‌گیری؛ ۳- تأکید بر قواعد و نگارش صحیح و ۴- تکرار و تمرین (مصاحبه‌کننده شماره ۱، ۳، ۴ و ۶؛ Rafiei, Vahabi Hamabadi & Khaleghipour, 2017).

۶- روش الگوئی

در این روش معلم با ارائه انواع نوشته از دانش‌آموزان می‌خواهد به تکمیل تفسیر، ساده کردن و بازنویسی آنها بپردازد. دانش‌آموزان پس از مواجه شدن با متون از قبل با تقلید از آنها به یادگیری نوشتن می‌پردازند. این روش نیز بیشتر بر محصول نوشته شده نوشتار توجه دارد. این روش شامل مراحل زیر است: ۱- ارائه نمونه‌های آماده (الگوها)، ۲- تحلیل و توضیح ساختار؛ ۳- تمرین نوشتن بر اساس الگو و ۴- ارزیابی و بازخورد، این روش به دانش‌آموزان کمک می‌کند تا ساختار نوشتاری را بهتر درک کنند، امکان مشاهده و یادگیری از نمونه‌های موفق را فراهم می‌کند و تمرکز بر استفاده از اصول صحیح نگارش و تقویت توانایی سازمان‌دهی محتوا است (مصاحبه‌کننده شماره ۲ و ۷؛ Rafiei, Vahabi Hamabadi & Khaleghipour, 2017).

۷- روش فرایندی

در این روش معلمان باید دانش‌آموزان را با فرایندهای نوشتاری آشنا کنند. فرایند نوشتاری شامل سه مرحله است.

الف) مرحله پیش از نگارش یا مرحله برنامه‌ریزی در این مرحله دانش‌آموزان برای نوشتن انشاء آماده می‌شوند یعنی دانش‌آموزان باید با مطالعه و مراجعه به اطلاعات و تجربیات خود آنچه را که می‌خواهند روی کاغذ بیاورند مشخص کنند. در این مرحله می‌توان با ارائه منابع تصویری، نوشتاری پرسش‌ها و پاسخ‌ها توضیح مفاهیم و... دانش‌آموزان را آماده انشانویسی نمود.

ب) مرحله نگارش: در این مرحله معلم کلاس را به یک کارگاه هنری - آموزشی تبدیل می‌کند و با انتخاب یک یا چند موضوع ضمن آموزش نگارش به دانش‌آموزان بر چگونگی نوشتن آنها نظارت می‌کند و در حین کار ایرادهای آنان را گوشزد می‌نماید در حقیقت در این مرحله تعامل معلم با دانش‌آموز در فرایند یادگیری به طرز واقعی تحقق می‌یابد. همچنین دانش‌آموزان اجازه دارند که با هم مشورت کرده و آزادانه به اظهار نظر و یاری یکدیگر بپردازند.

ج) مرحله ویرایش و بازبینی: دانش‌آموزان در این مرحله به کمک معلم یا به تنهایی و یا به صورت گروهی به بازبینی و ویرایش انشاهای خود می‌پردازند و در عین حال ضمن اصلاح انشاهای نوشته شده اشکالات نگارشی دانش‌آموزان هم آشکار می‌شود (Ghasem Pourmoghaddam, 2016).

۸- روش ترکیبی

در این روش به جمله‌های زبان نوشتاری اهمیت خاصی داده می‌شود. جمله وجود مستقلی است که باید در کانون توجه واقع شود زیرا دارای مرزهای مشخصی بوده و به دلیل کوتاه بودن و اختصار نسبت به پاراگراف اصلاح و ویرایش آن برای دانش‌آموزان آسان می‌باشد. طرفداران این روش معتقدند برای یادگیری انشاء باید دانش‌آموزان از جمله شروع کرده و سپس رفته رفته دانش‌آموزان را هدایت کنیم تا با ترکیب جمله‌ها، متن مورد نظر را را بنویسند و بدین ترتیب اصل ساده به مشکل نیز رعایت می‌شود (Ghasem Pourmoghaddam, 2016).

۹- روش ارتباطی

معمولاً دانش‌آموزان در هنگام نوشتن انشاء احساس می‌کنند که مخاطبی به جز معلم خود ندارند. دانش‌آموزان باید بتوانند به گروهی از مخاطبان و قضاوت‌های خوانندگان در مورد نوشته‌هایشان بیان‌دهند و نوشته‌های خود را با آنان سازگار کنند.

در واقع این روش بر رابطه‌هایی تأکید دارد که میان نویسنده و خواننده و موضوع نوشته وجود دارد و طبق این روش آموزش درس انشاء مستلزم برقراری ارتباط صحیح میان این سه است (Ghasem Pourmoghaddam, 2016).

۱۰- روش تلفیقی و خلاقانه معلمان حین تدریس: برخی روش‌ها از پیش تعیین شده نیستند و زاینده ذهن معلمان خلاق هستند و به صورت فی‌البداهه خلق و تلفیق تدریس می‌شوند. در ادامه به چندین مورد از این روش‌های خلاقانه اشاره خواهد شد:

الف) روش گردش در طبیعت: در این روش شاگردان با الهام از منابع طبیعی و برانگیختگی ذهنی، به تراوش ذهنی ترغیب می‌شوند (مصاحبه کننده شماره ۳).

ب) روش برانگیختن احساسات: در این روش در ابتدای احساسات مرتبط با موضوع برانگیخته شده و دانش‌آموز را در شرایط مصنوعی نگارش قرار می‌دهند (مصاحبه کننده شماره ۱).

ج) روش توصیف نامتوازن: در این روش به دانش‌آموزان توصیه می‌شود که نکات برجسته یک مورد را کوچک کنند و نکات جزئی را بزرگنمایی کنند (مصاحبه کننده شماره ۳).

۲-۲. سؤال دوم: وضعیت مهارت‌های انشانویسی در دانش‌آموزان دوره ابتدایی چگونه است؟

در ابتدا از ۳۰ دانش‌آموز دختر پایه ششم آموزشگاه شهید رحمانی خواسته شد تا در ارتباط با «طبیعت یا دریا» انشایی بنویسند و متن نوشته شده توسط آنان در اختیار ۴ ارزیاب قرار گرفت که مقادیر توصیفی این نمرات و میانگین ۴ داور در جدول ۱ آورده شده است:

جدول ۱. مقادیر توصیفی برای متغیرهای مهارت‌های انشانویسی				
متغیر	گویه	میانگین	انحراف معیار	واریانس
مهارت انشانویسی	انتخاب موضوع مناسب	۱/۹۳	۰/۴۵۰	۰/۲۰۲
	تورفتگی خط اول	۱/۴۷	۰/۵۰۷	۰/۲۵۷
	تنظیم پیش نویس قبل از پاک‌نویس	۱/۳۷	۰/۴۹۰	۰/۲۴۰
	خوش خطی و رعایت نکات نگارشی	۱/۵۷	۰/۸۱۷	۰/۶۶۸
	خواندن و مرور نهایی	۱/۳۷	۰/۴۹۰	۰/۲۴۰
	رعایت اختصار و کوتاهی	۱/۳۳	۰/۴۷۹	۰/۲۳۰
	تقسیم موضوع کلی به جزئی	۱/۳۳	۰/۴۹۱	۰/۲۴۸
	ذکر پیام اصلی در جمله اول	۱/۴۰	۰/۴۹۸	۰/۲۵۱
	رعایت انسجام و توالی بین جملات	۱/۴۷	۰/۵۰۷	۰/۴۵۵
	پیوستگی و مکمل بودن جملات	۱/۴۰	۰/۶۷۵	۰/۳۲۵
نمره کلی		۱۴/۶۴	===	===

همانطور که در جدول ۱ مشاهده می‌کنید، مقادیر میانگین‌ها کلی نمره انشانویسی برای دانش‌آموزان دختر پایه ششم ۱۴/۶۴ است که با توجه به نقطه برش چک لیست در حالت ضعیف قرار دارد. با توجه به چک لیست ارائه شده در صورتی که دانش‌آموزان نمره بین ۰ تا ۱۰ بگیرند وضعیت انشانویسی آنان بسیار ضعیف است و در صورتی که نمرات بین ۱۱ تا ۲۰؛ ۲۱ تا ۳۰؛ ۳۱ تا ۴۰ و ۴۱ تا ۵۰ بگیرند، وضعیت انشانویسی آنان به ترتیب ضعیف، متوسط، خوب و خیلی خوب است. که در مورد بالا در حالت ضعیف قرار دارد.

بحث و نتیجه‌گیری

نوشتن مهارتی است که فرد با استفاده از علائم و نمادهای قراردادی به خلق کلمات و جملاتی پرداخته تا احساسات و نگرش خود را بیان کند و با اطرافیان ارتباط برقرار سازد، از این رو مهارت‌هایی که با نوشتن سر و کار دارند، در بهتر یادگیری دروس و برقراری ارتباط با دیگران به ما کمک می‌کند، تا بتوانیم؛ افکار، اندیشه‌ها و احساسات خود را به خوبی بیان کنیم، در این راستا است که از سنین کودکی و به ویژه در دوره ابتدایی به مبحث انشانویسی و مقدمه آن بندنویسی اهمیت زیادی داده می‌شود. بنابراین پژوهش حاضر با هدف شناسایی روش‌های آموزش انشانویسی و سنجش وضعیت مهارت‌های انشانویسی در دانش‌آموزان مقطع ابتدایی شهر تهران انجام شد.

یافته‌های پژوهش در پاسخ به سوال اول نشان داد که برای آموزش انشانویسی در دوره ابتدایی از روش‌های مختلفی استفاده می‌شود. از جمله روش‌هایی که در این پژوهش احصا شد عبارتند از: روش تقلیدی، بازسازی، تولیدی، زبان‌ساز، سنتی، الگویی، فرایندی، ترکیبی و ارتباطی معمول است. این یافته با نتایج پژوهش Rafiei, Vahabi Hamabadi & Khaleghipour (2017)، Ghasem Pourmoghaddam (2016) و Mobser (2005) همخوانی دارد. در تبیین نتایج به دست آمده می‌توان بیان کرد که: که معلمان در مقطع ابتدایی برای آموزش انشانویسی از روش‌های متنوعی استفاده می‌کنند که شامل روش‌های تقلیدی، بازسازی، تولیدی، زبان‌ساز، سنتی، الگویی، فرایندی، ترکیبی و ارتباطی می‌شود. این تنوع در روش‌ها می‌تواند نشان‌دهنده تطابق تدریس معلمان با نیازهای یادگیری مختلف و سطوح توانایی دانش‌آموزان باشد.

به‌ویژه، روش‌های فعال و تولیدی به افزایش مشارکت و انگیزه‌ی یادگیری دانش‌آموزان کمک می‌کند. هم‌چنین، روش‌های الگویی و فرایندی به دانش‌آموزان اجازه می‌دهد تا مراحل نوشتن را به‌طور سیستماتیک تجربه کنند و مهارت‌های نوشتاری خود را تقویت نمایند. به کارگیری روش‌های ترکیبی و ارتباطی نیز تنها به تقویت فهم دانش‌آموزان از محتوای درسی کمک نمی‌کند، بلکه آنان را در انتقال تجارب نوشتاری خویش به دیگران نیز یاری می‌رساند. لذا می‌توان گفت که استفاده از رویکردهای متنوع آموزشی در انشانویسی به ارتقای کلی مهارت‌های نوشتاری و یادگیری معنادار در دانش‌آموزان کمک خواهد کرد. این امری مهم و ضروری است که باید به آن توجه بیشتری شود تا روند یادگیری دانش‌آموزان بهبود یابد.

همچنین نتایج حاصل از سوال دوم نشان داد که وضعیت مهارت‌های انشانویسی دانش‌آموزان دختر پایه ششم شهر تهران به صورت میانگین ۱۴/۶۴ است که کمتر از حد میانگین بوده و در وضعیت ضعیف قرار دارد که با نتایج پژوهش‌های Faramarzi, Karamalian & Nasrollahi و Nazari et al (2023)، Rahmati Pasand, Afraz & Razmjoo (2023) (2011) همخوانی دارد. در ایران با وجود مقدار قابل توجهی زمان اختصاص یافته به تقویت مهارت‌های نوشتاری، اما متأسفانه ۵۰ درصد دانش‌آموزان دارای مشکلات نوشتاری هستند و ۲۰ درصد هم دارای مشکلات جدی در این زمینه هستند (Rahmati Pasand, Afraz & Razmjoo, 2023). بنابراین یافته‌های این پژوهش حاکی از چالش‌های جدی در آموزش انشانویسی است. این وضعیت نگران‌کننده می‌تواند ناشی از عوامل متعددی از جمله روش‌های تدریس ناکافی، عدم توجه به نیازهای فردی دانش‌آموزان و کمبود منابع آموزشی مناسب باشد. هم‌چنین، این نتایج می‌تواند بیانگر این باشد که روش‌های موجود برای آموزش انشانویسی، به‌اندازه کافی موثر نبوده‌اند و نیاز به بازنگری و به‌روزرسانی دارند. به‌ویژه روش‌های سنتی و الگویی که ممکن است برای یادگیری در دوره ابتدایی مناسب نباشند و لازم است با شیوه‌های جدیدتر و جذاب‌تر جایگزین شوند.

نتیجه‌گیری این پژوهش بیانگر این است که برای بهبود وضعیت مهارت‌های انشانویسی، نیاز است که نظام آموزشی و تدریس در این زمینه متحول شود و رویکردهای فعال و دانش‌آموز محور در کلاس‌های درس تجلیل و اجرا شوند. لذا در این راستا پیشنهاد می‌گردد معلمان مدارس ابتدایی با استفاده از روش‌های گروهی و پروژه‌ای، دانش‌آموزان را به نوشتن مشترک و به اشتراک‌گذاری ایده‌های خود ترغیب کنند. هم‌چنین فنون نگارشی به صورت سیستماتیک آموزش داده شود و دانش‌آموزان مراحل انشانویسی را به‌طور مرحله‌ای و با استفاده از تکنیک‌های تصویری و سرمشق‌های نوشتاری دریافت کنند تا بهتر با فرایند نوشتن آشنا شوند. ارائه بازخوردهای ساختاریافته و به موقع؛ تقویت انگیزه دانش‌آموزان با ارائه موضوعات متنوع و هم‌چنین انتخاب موضوعات مورد علاقه بستر مناسبی را برای افزایش تخیل و خلاقیت، بهبود مهارت‌های نوشتن و تقویت انشا نویسی فراهم آورند.

مشارکت نویسندگان

مقاله حاضر نتیجه پژوهش مشارکتی نویسندگان مذکور در فایل مقاله می باشد.

تعارض منافع

«هیچ‌گونه تعارض منافع توسط نویسندگان بیان نشده است»

References

- Abu, H., Ghorbani, A., & Semnaninejad, N. (2021). Methods of Enhancing Essay Writing among Elementary School Students. *Afaq Humanities Journal*, 5(85), 73-90. [In Persian].
- Ahmadi, P., Begum Rezazadeh Shiraz, F., & Imamgholizadeh Ganji, Z. (2015). Investigating the effect of collaborative learning on the progress of essay writing of students in Saveh city. *Research on Education and Learning*, 11(2), 97-112. [In Persian].
- Badrkouhi, Y. (2017). The effect of process-based teaching method on active writing (composition) of fifth grade students in the first education district of Rasht city. *Journal of Psychological Studies and Educational Sciences*, 2(17), 119-131. [In Persian].
- Bagheri, S., & Abedi, R. (2021). How could I help the growth and flourishing of my students' essay creativity with the method of storytelling and creative performance? *Internship Studies in Education*, 1(3), 1-22. [In Persian].
- Bakhshi, E. (2019). A look at the presence of Islamic theology in Persian textbooks for secondary school. Case study: Persian textbook for ninth grade, first year of secondary school. *Educational Innovations*, 18(70), 7-30. [In Persian].
- Bonds, C. (2016). *Best storytelling practices in education*. Pepperdine University.
- Faramarzi, S., Karamalian, H., & Nasrollahi, S. (2011). The effect of educational intervention based on the language experience approach on students' written expression skills (essay). *New Educational Approaches*, 6(2), 41-60. [In Persian].
- Ghasem Pourmoghaddam, H. (2016). A comparative study of essay teaching curricula in secondary schools in Germany and Iran. *Curriculum Studies*, 11(41), 99-128. [In Persian].
- Graham, S. (2022). Writing development in elementary school: A practical guide for teachers. *Journal of Educational Psychology*, 114(1), 11-25.
- Graham, S., & Harris, K. R. (2018). Evidence-based practices in writing instruction: A comprehensive review. *Educational Psychologist*, 53(4), 267-293.
- Hosseini, A. E. (2018). *Creative Class, Creative Teaching*. Tehran: Tabiat Publications. [In Persian].
- Kian, M. (2019). The effect of writing techniques on the development of essay writing skills of sixth grade elementary school students. *Teaching Research*, 7(3), 69-89. [In Persian].
- Mobser, N. (2005). A look at the history of essay teaching and its types in German-speaking areas. *Al-Zahra Journal of Humanities*, 15(54), 75-84. [In Persian].
- Mohammadpour Gharaei, N. (2024). *Investigating the effect of fiction on learning paragraph writing skills of sixth grade elementary school students*. Master's thesis in Educational Sciences, Primary Education, Farhangian University, Nasibeh Branch, Tehran, Iran. [In Persian].
- Namdari, Z., Vasefian, F., Abbasi, R., & Moghimian, R. (2023). Investigating factors for strengthening writing skills from the perspective of first grade elementary school teachers in Baharestan, academic year 98-99. *Research in Educational Methods*, 1(4), 27-44. [In Persian].
- Nazari, H., Talaei, E., Hatami, J., Imani Naini, M., & Timas, A. (2023). Studying the quality of writing skills of elementary school students: An evaluation study. *Journal of Educational Sciences*, 30(1), 1-20. [In Persian].
- Patchan, M. M., & Puranik, C. S. (2016). Using tablet computers to teach preschool children to write letters: Exploring the impact of extrinsic and intrinsic feedback. *Computers & education*, 102, 128-137.

- Rahmati Pasand, S. Z., Afraz, S. & Razmjoo, S. A. (2023). Writing Problems of Iranian Language Learners: Creating a Context-Sensitive Framework for Practicing Writing Skills. *Linguistic Research in Foreign Languages*, 12(1), 49-73. [In Persian].
- Rafiei, R., Vahabi Hamabadi, J., & Khaleghipour, S. (2017). The effect of active teaching method of originality in essay lessons on creativity and academic motivation of first year high school students, *Journal of Psychological Studies and Educational Sciences*, 2(19), 25-26. [In Persian].
- Rezaei, A., & Taherinejad, F. (2023). How can we increase essay writing skills in our class (third grade) students?. *Conference on Management and Humanities Research in Iran*, 14(14), 109-118. [In Persian].
- Thompson, K. C. (2020). The impact of structured writing interventions on elementary students' writing performance. *Reading and Writing Quarterly*, 36(5), 450-467.
- Yuksel-Arslan, P., Yildirim, S., & Robin, B. R. (2016). A phenomenological study: teachers' experiences of using digital storytelling in early childhood education. *Educational Studies*, 42(5), 427-445.

